

1. Якую ролю адыгрывае сельская гаспадарка ў эканоміцы краіны? 2. Якія збожжавыя культуры вырошчваюць у краіне? 3. Якія ўмовы спрыяюць развіццю бульбаводства і льнаводства?

4. Чым можна растлумачыць перавагу збожжавых культур у структуры пасяўных плошчаў? 5. Чаму ў Беларусі ў цяперашні час адной з галоўных тэхнічных культур з'яўляецца рапс? 6. Чаму агародніцтва канцэнтруецца ў асноўным у прыгараднай зоне буйных гарадоў?

Ад тэорыі да практыкі. 1. Складзіце схему «Раслінаводства Беларусі», на якой адлюструйце структуру галіны, а таксама пакажыце залежнасць вырошчвання сельскагаспадарчых культур ад глебава-кліматычных умоў. 2. Распрацуйце буклет «Гародніна і садавіна Беларусі».

§ 28. Геаграфія жывёлагадоўлі

Узгадваем. Ці залежыць развіццё жывёлагадоўлі ад прыродных умоў?

Асаблівасці развіцця жывёлагадоўлі. Жывёлагадоўля дае самыя высокакаларыйныя прадукты харчавання (мяса, малако, яйкі), пастаўляе воўну, шчацінне, шкуры, футра для лёгкай прамысловасці і развіваецца ў цеснай узаемасувязі з раслінаводствам. Прыроднай асновай для развіцця жывёлагадоўлі з'яўляюцца натуральныя лугі. Іх удзельная вага ў плошчы сельскагаспадарчых угоддзяў па краіне складае больш за 30 %. У межах Палесся доля натуральных сенажацей і пашы больш высокая, што спрыяе развядзенню буйной рагатай жывёлы і авечкагадоўлі. Кармавую базу складаюць таксама кармавыя культуры на ворыве, камбікормы, адходы харчовай прамысловасці. Больш развітая жывёлагадоўля ў Гродзенскай, Брэсцкай абласцях і на захадзе Мінскай вобласці.

Вытворчасць малака на душу насельніцтва ў краіне перавысіла 770 кг. Доля Беларусі ў сусветнай вытворчасці малака складае каля 1 %, мяса — 0,4 %. Беларусь уваходзіць у 15 краін — буйнейшых сусветных экспарцёраў малочнай прадукцыі і 25 краін — лідараў па экспарце мяса.

Жывёлагадоўля. Гадоўля буйной рагатай жывёлы забяспечвае насельніцтва малочнай і мясной прадукцыяй. Ялавічына належыць да каштоўных і запатрабаваных відаў мясной прадукцыі, таму развядзеннем буйной рагатай жывёлы займаюцца паўсюдна. Яго пагалоўе складае 4,36 млн галоў (табл. 4). Найбольшая шчыльнасць буйной рагатай жывёлы ў Гродзенскай, Брэсцкай і часткова Мінскай абласцях. Разводзяць жывёлу малочнага і малачна-мяснотага напрамку (мал. 112).

Мал. 112. Племзавод

Табліца 4 — Пагалоўе жывёлы, тыс. галоў (*птушкі, млн галоў)

Гады	Буйная рагатая жывёла	Свінні	Авечкі	Коні	Птушка*
2010	4151	3782	52	125	37,5
2015	4356	2925	73	73	48,5
2017	4362	3156	90	49	50,7

Для племянной жывёлагадоўлі ў краіне створаны племзаводы. Буйнейшыя з іх: «Чырвоная зорка» (Клецкі раён), «Карэлічы» (Карэліцкі раён), «Рось» (Ваўкавыскі раён), «Прамень» (Бярозаўскі раён), «Дружба» (Кобрынскі раён), «Ведрыч» (Рэчыцкі раён). Для якіх галін характэрнае размяшчэнне племянной жывёлагадоўлі? Чаму?

У савецкі час у Беларусі ва ўсіх абласцях ствараліся жывёлагадоўчыя комплексы, дзе вытворчасць па сваім характары была набліжана да прамысловай. *У чым праяўляецца прамысловы характар вытворчасці на жывёлагадоўчых комплексах?*

У краіне складалася спецыялізацыя ў гадоўлі буйной рагатай жывёлы, на якую ўплываюць асаблівасці кармавой базы. На поўначы Беларусі больш спрыяльныя ўмовы для развіцця малочнай і мясной жывёлагадоўлі, на поўдні — для вытворчасці мяса. Вакол буйных гарадоў гаспадаркі спецыялізуюцца на вытворчасці малака. У апошнія гады спецыялісты адзначаюць, што ўсе раёны Беларусі спецыялізуюцца пераважна на малочна-мясным напрамку.

Свінагадоўля — другая па значэнні падгаліна жывёлагадоўлі, і развіваецца яна па ўсёй тэрыторыі краіны. На долю свініны прыходзіцца больш за 40 % вытворчасці мясной прадукцыі. Усяго ў Беларусі пагалоўе свіней складае каля 3,2 млн галоў. Самая высокая шчыльнасць пагалоўя свіней у цэнтральнай і паўднёвай частках краіны. Найменшыя выдаткі на вытворчасць свініны ў Віцебскай і Гродзенскай абласцях, дзе каля 90 % пагалоўя свіней сканцэнтравана на буйных комплексах. Арыентацыя на спажыўца абумовіла развіццё свінагадоўлі паблізу буйных гарадоў.

Авечкагадоўля. За перыяд пасля Вялікай Айчыннай вайны пагалоўе авечак скарацілася ў 20 разоў. *Як вы думаеце чаму?* Але пачынаючы з 2011 г. пагалоўе авечак стала паступова павялічвацца (з 51,8 тыс. галоў у 2011 г. да 89,8 тыс. галоў у 2017 г.). У цяперашні час 90 % іх пагалоўя прыходзіцца на асабістыя гаспадаркі. Авечкагадоўля ў Беларусі мае мяса-шэрсны напрамак спецыялізацыі і распаўсюджана пераважна ў Брэсцкай вобласці. Для развядзення авечак звычайна адводзяцца ўгоддзі з бедным травастоем, а на зіму нарыхтоўваецца сілас і грубы корм.

Птушкагадоўля. Буйныя птушкафабрыкі прамысловага тыпу прадстаўлены ва ўсіх абласцях краіны. У некаторых раёнах (Мінскі, Баранавіцкі) размешчана некалькі птушкафабрык. Ва ўсіх катэгорыях гаспадарак разводзіцца 49,5 млн галоў курэй, гусей, качак, індычак, цацарак. Зрэдку разводзяць перапёлак і страусаў. Большую частку яек атрымліваюць на птушкафабрыках. Найбольшыя птушкафабрыкі знаходзяцца каля Баранавічаў, Дзяржынска, Мінска, Оршы, Смалявічаў (мал. 113). *Падумайце, чаму птушкагадоўля — адна з падгалін жывёлагадоўлі, якія найбольш дынамічна развіваюцца.*

Мал. 113. Птушкафабрыка

Конягадоўля. У краіне налічваецца 49 тыс. коней. Пагалоўе іх у параўнанні з 2011 г. скарацілася ўдвая. Аснову падгаліны складае племянны напрамак. Павялічваецца выкарыстанне коней для верхавой язды. Чаму ў Беларусі назіраецца скарачэнне пагалоўя коней? Якія перспектывы развіцця конягадоўлі?

Зверагадоўля. Адна з самых маладых падгалін сельскай гаспадаркі. Займаецца развядзеннем каштоўных пушных звяроў (норка, пясец, лісіца, нутрыя, трус і інш.) на зверафермах. Найбольшыя звергаспадаркі размяшчаюцца каля Маладзечна, Баранавічаў, Пінска, Вілейкі, Гродна.

Пчалярства развіваецца ў пчолапрадпрыемствах, фермерскіх гаспадарках і ў значнай колькасці — у пчаляроў-аматараў. Найбольшыя пчолапрадпрыемствы знаходзяцца каля Мастоў і Шчучына ў Гродзенскай вобласці. Пчалярства ў Беларусі мае апыляльна-мядовы напрамак.

Абагульнім і запомнім. У Беларусі развіта жывёлагадоўля малочнага і малочна-мяснога напрамку. На долю свініны прыходзіцца больш за 40 % вытворчасці мясной прадукцыі. Буйныя птушкафабрыкі прамысловага тыпу маюцца ва ўсіх абласцях краіны.

1. Які фактар з'яўляецца вызначальным у выбары спецыялізацыі і размяшчэння асобных падгалін жывёлагадоўлі? 2. Якая падгаліна жывёлагадоўлі з'яўляецца вядучай у Беларусі? 3. Які фактар з'яўляецца вядучым у размяшчэнні птушкафабрык у Беларусі?

4. Чаму пагалоўе авечак у краіне скарацілася і зноў стала павялічвацца ў апошнія гады? 5. Чаму ў вытворчасці мясной прадукцыі значная доля прыходзіцца на свініну? 6. З якой мэтай у краіне развіваецца зверагадоўля?

Ад тэорыі да практыкі. Распрацуйце праект развіцця фермерскай гаспадаркі, якая спецыялізуецца на адным з відаў жывёлагадоўлі.